

بهترین عکس‌های تعلیم و تربیت در آلبوم ماست!

گزارش آیین پایانی نهمین دوره جشنواره عکس رشد

فقط کلاس درس آموزش نمی‌دهد

محمد ناصری، مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی و دبیر جشنواره خیرمقدم عرض می‌کنم خدمت همگی، خصوصاً دانش‌آموزان عزیز. دانش‌آموزانی که امروز در خدمتشان هستیم، دانش‌آموزان عزیز هنرستانی هستند و هنرستان جایگاهی بسیار بسیار بالا دارد و بیش از آن که جامعه به آن توجه دارد، باید به آن توجه شود. به خصوص رشته‌های هنری، اعم از عکاسی و فیلم‌برداری که ما در مجله «رشد جوان» عنایت ویژه‌ای به این دو شاخه هنری داشته‌ایم. اگر دانش‌آموزان مجله رشد جوان را ملاحظه کرده باشند، تأیید می‌کنند که در این سال‌ها نسبت به جشنواره فیلم رشد و به دانش‌آموزان فیلم‌ساز و عکاس عنایت ویژه‌ای شده است و جامعه هم توجه ویژه‌ای دارد. فضای امروز را فضای یادگیری تلقی کنید. در آموزش و

از اهداف برجسته وزارت آموزش و پرورش، پرورش استعدادهای هنری دانش‌آموزان است. «جشنواره عکس رشد» بر این اساس، به دنبال تقویت تربیت هنری و زیبایی‌شناسی مخاطبان خود و در عین حال، در صدد کیفیت‌بخشی به محصولات خود اعم از کتاب‌های درسی، مجلات رشد و ... از طریق استفاده از عنصر «عکس» است.

آیین پایانی نهمین دوره جشنواره عکس رشد در دهم تیر ۱۳۹۵ در تالار فرهنگستان هنر با حضور مدیران سازمان، برگزیدگان و علاقه‌مندان به هنر عکاسی برگزار شد. آنچه در ادامه می‌خوانید، گزارشی از این مراسم است.

پرورش امروز، فقط کلاس درس به ما آموزش نمی‌دهد. نمایشگاه‌های هنری، از جمله همین نمایشگاه، می‌توانند برای شما بسیار مهم باشد و نوع نگاهی را که دوستان شما در بخش دانش‌آموزی به عکاسی داشته‌اند، مورد توجه بیشتری قرار دهید. از همه ممنون هستیم: اول از ۲۴۳۲ عکاسی که در این جشنواره مشارکت داشتند و ۱۵۳۱۸ عکس به این جشنواره فرستادند که به گفته داوران، جشنواره عکس رشد امروز در زمره جشنواره‌های عکاسی مورد اعتنای عکاسان حرفه‌ای قرار دارد. ممنون هستیم از همه حضار گرامی؛ معلمان، کارشناسان، دانش‌آموزان و مسئولان وزارت آموزش و پرورش، به ویژه **دکتر محمدیان**، معاون محترم وزیر و رئیس سازمان که حضورشان در این جلسه را بر یک جلسه مهم دیگر ترجیح دادند. ممنون هستیم از نوع نگاهی که نسبت به این مقوله دارند. از داوران عزیز، چه در بخش‌های مقدماتی و چه در بخش نهایی که از چهره‌های شناخته‌شده عکاسی کشور هستند، ممنون هستیم که با صبر و حوصله فراوان کار کردند. نتیجه آن همین ۳۰۰ عکسی است که برگزیده‌هایش را خواهید دید.

تبریک می‌گویم به همه ۱۵ برنده‌ای که در این جشنواره برگزیده شدند. خوش‌بخت هستیم از اینکه بیشتر افراد، به غیر از یک نفر، همه از شهرستان‌ها هستند. از بین شهرها، باید به اهالی تبریز و همدان تبریک گفت که دو برگزیده در این جشنواره داشتند. یکی از اهداف مهم جشنواره عکس رشد این بوده است که توجه جامعه را به موضوعات متنوع و مختلف آموزش و پرورش معطوف کند. جامعه عکاسان، اعم از بزرگان حرفه‌ای، عزیزان نیمه‌حرفه‌ای و دانش‌آموزان عزیزی که نوع نگاهشان نسبت به چند دهه قبل خیلی خیلی دقیق‌تر، حساس‌تر و قابل تأمل‌تر شده است، در بعضی از تصویرها ما را به لحظه‌هایی مهمان کرده‌اند که باید برای دقایقی بایستیم و ببیندیشیم. به نظر من دانش‌آموزان امروز

در سطحی به مراتب بالاتر نسبت به دانش‌آموزان دهه‌های قبل قرار دارند. خوش‌بختانه تجهیزات عکاسی و وجود این گوشی‌ها در دست بچه‌ها موجب شده است، آن‌ها بیشتر به این فضاها بیایند. کتابی به شما اعطا خواهد شد که این ۳۰۰ عکس و بیانیه هیئت داوران در آن آمده است. حتماً به این بیانیه توجه کنید. نکات مهمی در آن هست. اجازه بدهید من به نمایندگی از برگزارکنندگان این جشنواره و وزارت آموزش و پرورش بر این نکات تأکید کنم. این نکات عبارت‌اند از:

- نگاه واقعی و امیدآفرین به وضعیت موجود با توجه و تکیه به توانمندی‌های ملی و منطقه‌ای.

- نگاه علمی و حرفه‌ای به مفهوم آموزش و یادگیری در آینده تصویر.

- فضاسازی برای انتقال پیام‌های مورد نظر به مخاطبان از طریق عکس که ما دغدغه عکس آموزشی داریم.

- توجه هر چه بیشتر به موضوع عکس در مجلات رشد و بالاتر از آن، در کتاب‌های درسی که بسیار مهم است.

- تلاش برای خلق آثار جدید و خلاقانه و تأثیرگذار، نه ارسال عکس‌های آرشیوی.

به هر صورت، به این جشنواره خوش آمدید و از اینکه شما را زیارت می‌کنیم، بسیار خوش‌حالیم و از اینکه دورنمای ما برای عکاسان جوان و عکاسان دانش‌آموز آینده‌ای بسیار درخشان است، خدای بزرگ را شکر می‌کنیم.

عکاسی تاریخ ۱۹۰ ساله دارد

حسن غفاری، داور جشنواره و کارشناس هنر عکس و عکاس

۱۹۰ سال از تاریخ عکاسی می‌گذرد. یعنی عکاسی یک تاریخ ۱۹۰ ساله دارد و جالب است که بدانید چند سال، فقط چند سال بعد از اختراع دوربین عکاسی، عکاسی وارد

مخترعان بود. در ۱۹۰ سال پیش اوج هنر کارهای رئال و واقع‌گرایانه بود. هر قدر واقعی‌تر و عینی‌تر تابلو را ترسیم می‌کردید، تعریفتان به هنر نزدیک‌تر بود. نقاشان با مخترعان مشورت کردند که به کمک اتاق تاریک اتفاقی بیفتد که پرسپکتیو و سایه روشن‌ها دقیق‌تر در نقاشی‌شان دربیاید. عکاسی ابزار سنگین و گرانی داشت و کار پیچیده‌ای بود. مراحل طولانی و طاقت‌فرسایی هم داشت.

هم‌زمان با عکاسی علم و فناوری هم رشد می‌کرد و دوربین عکاسی کوچک‌تر می‌شد. کمک مخترعان به کوچک شدن دوربین و تحولات اجتماعی و جشن‌ها و جریان‌های سیاسی در کشورهای مختلف، موجب عمومی شدن عکاسی شد. تا اینکه انقلاب دیجیتال رخ داد.

این انقلاب فقط فیلم و نکاتیو را از ما گرفت. دوربین همان دوربین است و به جای فیلم یک لایه حساس آمده است. دنیای دیجیتال عمری ۲۵ ساله دارد که در این مدت به اندازه تمام ۲۵۰ سال قبل حرکت سریع به سمت پیشرفت داشته‌ایم. امروزه ما برای کار با دوربین عکاسی نیازی به رفتن به کلاس نداریم. دنیای دیجیتال برای ما سادگی و سرعت آورده است. متأسفانه سادگی آن ما را اسیر کرده و فکر را از ما گرفته و ما را دچار ساده‌انگاری کرده است. سادگی را به اشتباه برداشت می‌کنیم.

اما برمی‌گردم کمی به عقب‌تر. ۵۰ سال پیش، اگر من یک دوربین عکاسی دستم بود، هر کس از آنجا رد می‌شد، به بچه‌اش می‌گفت آن آقا عکاس است. یعنی عکاس تعریف داشت و یک واحد اجتماعی قوی بود. ولی الان کسی به بچه‌اش نمی‌گوید، چون بچه می‌داند. از ابتدای تولد دوربین را دیده است. این همه‌گیر شدن عکاسی برای ما اتفاق خوشایند و جالبی است و ما باید از آن آگاهانه استفاده کنیم. ما عکاسان از این اتفاق بسیار خوش‌حالیم. ما معتقدیم اگر در دست همه مردم دنیا دوربین عکاسی باشد، جای

کشور ما شد. عکاسی به کشور ما هدیه داده شد و به عنوان یک هدیه به شاهان قاجار وارد کشور ما شد. در آن مقطع از زمان، **محمدشاه قاجار** شاه ایران بود. **ناصرالدین شاه** جوان بود و ولیعهد در تبریز. امپراتور روسیه و ملکه انگلیس دوربین‌های عکاسی را به همراه دفترچه‌های شرح کارشان، برای ارتباط برقرار کردن با حاکمان وقت و اهداف استعماری خودشان، به آن‌ها هدیه دادند.

بهترین هدیه آن زمان این کشف و اختراع بشری بود که دست‌آورد همکاری هنرمندان، به خصوص نقاشان، با

غفاری: ما معتقدیم اگر در دست همه مردم دنیا دوربین عکاسی باشد، جای هیچ کس تنگ نمی‌شود. دوربین عکاسی انتقال احساس است. انتقال اندیشه و فکر است. یک وسیله بیانی و پل ارتباطی با علم روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، صنعت، تجارت و مسائل علوم انسانی است. یک واسطه است. خیلی جایگاه دارد.

هیچ کس تنگ نمی‌شود. دوربین عکاسی وسیله انتقال احساس است. انتقال اندیشه و فکر است. یک وسیله بیانی و پل ارتباطی با علم روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، صنعت، تجارت و مسائل علوم انسانی است. یک واسطه است. خیلی جایگاه دارد.

ما باید از کانال عکاسی وارد علوم شویم تا توفیق پیدا کنیم. خداوند پدر کسی که «کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان» و «رشد» را پایه‌گذاری کرد بیامزد. این دو ارگان سهم زیادی دارند. در رشد نشریه‌های فراوانی وجود دارد و رسانه مؤثری است. من می‌گویم این جشنواره کاربردی‌ترین و اثرگذارترین جشنواره ایران است که عکس‌هایش به فراموشی نمی‌رود و چاپ

و دیده می‌شود. اساس و شکل‌گیری این جشنواره بر پایه عکس آموزشی بوده است.

قرار شده بود که این نگاه جشنواره آسیب‌شناسی و نقد کند، راهکار بیاورد و تشویق و هدایت کند. از آنجا که نشریات رشد نگاه و بحث‌های دیگری در جامعه دارند، عنوان‌های دیگری را هم وارد کردند و با احترام به فضای آموزشی در دبیرستان‌ها که زیرمجموعه آموزش و پرورش هستند، بخش دانش‌آموزی را گذاشتند که انصافاً یکی از صادقانه‌ترین عکس‌ها را در این بخش دیدیم.

ولی در بخش حرفه‌ای ما شاهد رفتارهای غیر حرفه‌ای هستیم. عکاسی در یک مسابقه یک عکس را سیاه و سفید و در این مسابقه همان عکس را رنگی می‌فرستد. یا در هر دو بخش آماتور و حرفه‌ای شرکت می‌کند. این رفتاری است که خیلی وقت‌ها از طرف حرفه‌ای‌ها دیده می‌شود. خواهش می‌کنم هم دانش‌آموزان و هم حرفه‌ای‌ها وقتی

می‌خواهند در دوره دهم جشنواره شرکت کنند، آیین‌نامه را بخوانند و مطابق با آن شرکت کنند. باز هم می‌گویم: این ساده شدن عکاسی از سوی دنیای دیجیتال نباید موجب رفتار ساده‌انگانه ما شود.

حالا من چند نکته می‌گویم که به کمک آن‌ها می‌توانید عکس‌های خوبی بگیرید. روی سخنم با دانش‌آموزان است. در همه خانه‌ها یک تلفن همراه و احتمالاً یک دوربین عکاسی که ما آن‌ها را به عنوان دوربین‌های عکاسی خانگی می‌شناسیم، وجود دارد.

معمولاً وقتی می‌خواهیم به مسافرت برویم، همه چمدان‌های بسته می‌شوند، ولی یک چیز بیرون می‌آید که دوربین عکاسی است. قبلاً برایش فیلم می‌خریدیم، ولی

الان احتمالاً شب قبل حافظه آن را خالی و شارژ می‌کنیم. من خواهش می‌کنم این کار را نه فقط برای سفر، بلکه در همه اتفاقات روزانه خود انجام دهید. از دوربین عکاسی دور نشوید. از اتفاقات به خانه، خانواده، محله، منطقه، شهر و حتی سفرهای ملی و بین‌المللی. به عکاسی به عنوان زبانی عامه‌فهم، عامل ارتباط تصویری و بیان خاطر، ابزاری برای یافتن و کشف کردن نگاه کنید.

برای عکاسی با تلفن همراه یا دوربین عکاسی:

- اول اطمینان حاصل کنید که باتری دارید.

- اگر از تلفن همراه استفاده می‌کنید، به این دلیل که عدسی‌شان هیچ پوششی ندارد، امکان دارد کثیف شده باشد. با یک تکه پارچه نرم آن را تمیز کنید.

- اگر تلفن همراه در دست دارید، سعی کنید از قابلیت زوم آن استفاده نکنید. شما وقتی از زوم تلفن همراه استفاده می‌کنید، در واقع در تصویر زوم می‌کنید. سعی کنید به

محمدیان: عکس
می‌تواند زبان شعر
مدرن باشد.
زبان انتقال حس
باشد. زبان انتقال
عواطف باشد

خیلی از ما در مرحله شناخت موضوع مشکل پیدا می‌کنیم. وقتی موضوع را پیدا کردید، به راحتی آن را از دست ندهید و به آن پیوسته نگاه کنید و در کنارش باشید. عکاسی زدن و رفتن نیست. عکاسی در دنیا تک عکس نیست و رویکردی مجموعه‌ای است و شامل چند عکس به هم پیوسته است که یک موضوع را تعقیب کنند و اثرگذار باشند. اما برای عکاسی با تلفن همراه، یکی از بزرگ‌ترین اشتباهات همه ما این است که دو دستی آن را می‌گیریم و معمولاً عمودی. این اشتباه است. در ضمن، عکس برداری با تلفن همراه را بسیار جدی بگیرید. ما عکاسان بیشتر وقت‌ها برای کامل کردن مجموعه‌مان از گوشی استفاده می‌کنیم، چون گوشی‌ها فضای صمیمی‌تری ایجاد می‌کنند و بهتر ارتباط برقرار می‌شود. متأسفانه به مدرسه‌های ما بخش‌نامه خاصی فرستاده نشده است و در دوره دهم باید این اتفاق بیفتد تا عکاسان راحت‌تر بتوانند در فضای مدرسه حاضر شوند و اتفاقات را عکاسی کنند. بردن دوربین عکاسی به چنین جاهایی گاهی سخت است. ولی گوشی فضای خیلی صمیمی‌تر و آشناتری را برای بسیاری از افراد دارد و راحت‌تر می‌توانید عکاسی کنید. با آرزوی سلامتی و دل خوش برای همه شما، خدانگهدار.

ساده شدن را به ساده‌انگاری تبدیل نکنیم!

حجت‌الاسلام دکتر محی‌الدین بهرام محمدیان، رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی خدای متعال را شکر می‌کنم از اینکه توفیق دارم در جمع برگزیدگان و دوستان علاقه‌مند به هنر عکاسی حضور داشته باشم. یاد و نام شهیدان را گرامی می‌داریم، به روح بلند امام درود می‌فرستیم و برای مقام معظم رهبری آرزوی طول

موضوع نزدیک شوید تا بتوانید تصویری بهتر و نزدیک‌تر داشته باشید.

- وقتی می‌خواهید عکس بگیرید، سعی کنید یک پا جلو و یک پا عقب باشد و دست‌ها به بدن و دوربین به پیشانی چسبیده باشد. با آرامش عکاسی کنید تا مسائل فنی عکس را

رعایت کنید. دست‌هایتان جمع باشد، به این خاطر که عادت کنید، مزاحم دیگران نشوید و خودتان هم صدمه نبینید.

- لحظه‌ای که می‌خواهید دکمه «شاتر» را فشار دهید، تنها ماهیچه بدن شما که حرکت می‌کند، ماهیچه بند انگشت است. هیچ ماهیچه‌ای از بدن نباید درگیر شود؛ درست مثل تیراندازان مسابقات جام جهانی. اگر ماهیچه‌ای دیگر غیر از بند انگشت دخالت کند، تیر به هدف نخواهد خورد. شما هم ممکن است لرزش بدنتان به دوربین منتقل شود.

- وقتی عکس می‌گیرید، به موضوع نگاه کنید. مهربان باشید و به موضوع لبخند بزنید. لبخند به این دلیل است که با موضوع ارتباط برقرار کنید و بسنجید و ببینید که موضوع چقدر رضایت دارد از اینکه شما از او عکس را می‌گیرید. چون ما باید به حریم شخصی دیگران احترام بگذاریم.

- با یک عکس قانع نشوید. دو سه فریم بگیرید. مخصوصاً در عکس‌های دسته‌جمعی امکان دارد کسی حالتش بد باشد یا چشم بزند.

- از موضوع دور شوید، به موضوع نزدیک شوید و از زوایای متفاوت از آن عکس بگیرید.

- یافتن موضوع از مراحل بسیار مهم در عکاسی است که نباید به سادگی از آن گذشت و یکی از قسمت‌های مهم عکاسی است. ما در عکاسی مراحل داریم: اول خودشناسی است و اینکه چقدر مهارت، استعداد و علاقه‌مندی دارید و ایده شما چیست. دوم ابزارشناسی است. سوم مرحله شناخت موضوع است. مرحله چهارم هم ارائه عکس به جامعه است.

دوربین‌های زمان خودمان استفاده می‌کردم. اما همیشه علاقه داشتم، عواطف درونی، دریافت‌ها و برداشت‌های خودم را به زبان‌های متفاوت به دیگران منتقل کنم. گاهی به زبان شعر، گاهی به زبان نوشته، گاهی به صورت خطابه و بیان، و گاهی هم توانسته‌ام از طریق عکس و خط منتقل کنم. اما امروز مسائل ما بسیار متکثر و موضوعات بسیار متنوع شده‌اند. دیگر مثل قدیم نیست. تنوع در موضوعات، داشتن تخصص‌های متعدد را برای ما الزامی کرده است. گاهی انتقال این‌ها، علاوه بر تخصص، نیازمند تهور است.

عمر با عزت و صحت داریم. به همه مهمانانی که از راه‌های دور و نزدیک تشریف آورده‌اند، خیرمقدم عرض می‌کنم. من معمولاً وقتی در جمع عکاسان حضور پیدا می‌کنم، یا جمع عکاسان را می‌بینم، چشمانم را که می‌بندم، میدان جنگ «شاهنامه» در یک شب بارانی در ذهنم مجسم می‌شود. دلیلش هم این است که صدای دکمه شاتر همانند چک‌چک شمشیرهاست و فلاش‌هایی که می‌زنند، مثل رعد و برق است که به چشم می‌خورد. حالا هم می‌بینید که صداهایش می‌آید. این‌ها شمشیرهایی هستند که زده می‌شوند. ولی خود این خیلی زیباست. شما در ذهنتان تصویرگری می‌کنید. خیلی عالی است.

البته این که آقای ناصری گفتند هنر عکاسی کمک می‌کند که ما تصویر را ببینیم و ذائقه یادگیری‌مان را با تصویر همراه کنیم، حرف درستی است، اما می‌خواهم وام بگیرم از این جمله آقای غفاری که ساده شدن را به ساده‌انگاری تبدیل نکنیم. بعضی وقت‌ها بدون اینکه دوربین را وارد کار کنیم، اجازه دهیم ذهنمان تصویرگری کند و در بیرون به دنبال آن سوژه بگردیم تا تصویر ذهنی خودمان را به دیگران هم با تصویر عینی نشان بدهیم. این پیچیدگی‌های ذهنی امروزه به مدد عکاسی یا تصویرگری و گاهی با سینما به دیگران منتقل می‌شوند. اگر بخواهم آنچه را که در ذهن و باطن من می‌گذرد، برای دیگران بیان کنم، با زبان ساده مشکل است. حتماً نیازمند هنر هستم. پیش‌تر از ۱۹۰ سال پیش که گفتند، یا از نقاشی مدد می‌گرفتیم یا از زبان شعر، تا با استعاره و کنایه آنچه را که فکر می‌کنیم را به دیگران منتقل کنیم، عکس می‌تواند زبان شعر مدرن باشد. زبان انتقال حس باشد. زبان انتقال عواطف باشد.

من خیلی از عکاسی سررشته ندارم. مثل بعضی از چیزهایی که باید از روی دست جوانان یاد گرفت، من هم عکاسی را از روی دست جوان‌ترها یاد گرفته‌ام، یا زمانی که از

تصنع فاصله بگیرد. تصنع یعنی چیدمانی را در قاب عکسی به دیگری تحمیل کنیم. گاهی ما موضوعی را به مخاطب تحمیل می‌کنیم، و گاه او را در جریان قرار می‌دهیم و در نگریستن و قضاوت کردن آزاد می‌گذاریم.

نکته دیگر اینکه ما ایرانیان معمولاً از آه و ناله خوشمان می‌آید. نوعی سیاه‌نمایی در آثارمان به چشم می‌خورد. سیاه‌نمایی بد است. البته از طرف دیگر، خوش خیالی هم بد است. هیچ کدام درست نیست، مگر اینکه موضوعشان باشد. آنچه که من امروز در عکس‌های انتخابی دیدم، این بود که ما داریم به واقع‌بینی نزدیک می‌شویم. عشق و علاقه معلم به یاد دادن در همه کلاس‌ها یکسان است.

نکته دیگری که امروز حس خوبی برای من داشت، این بود که در بخش دانش‌آموزی جلوه‌های زیبایی دیدم و احساس کردم ما در دوره پانزدهم بخش دانش‌آموزی انتخاب‌های خوبی خواهیم دید و انجمن عکاسان از نسل فعلی بالاتر خواهند بود. از این نظر من از دست‌اندرکاران تشکر می‌کنم. اما این نباید ما را مغرور کند.

کار نیکو کردن از پر کردن است. به همین مقدار بسنده می‌کنم. خوش حال شدم که شما را دیدم. خدا را شاکرم. همیشه سرافراز و سربلند باشید.

یکی از حوزه‌های تخصصی حوزه تعلیم و تربیت است. ما در آموزش و پرورش این جشنواره‌ها را برای تحقق اهداف تربیتی دنبال می‌کنیم. جشنواره عکس ما برای این است که بهترین عکس‌های حوزه تعلیم و تربیت را بشناسیم، از کسانی که این آثار را خلق کرده‌اند، تقدیر کنیم و آن‌ها را به جامعه تعلیم و تربیت معرفی کنیم.

عکس برای آموزش و پرورش دو جنبه دارد: یکی قرار دادن عکس در خدمت اهداف تعلیم و تربیت، و دیگری آموزش عکاسی و اینکه عکاسی را به عنوان یک هنر و مهارت یاد بدهیم. این جشنواره می‌تواند به ما کمک کند استعدادهای علاقه‌مند و برتر هنر عکاسی را بشناسیم. من در اینجا از دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، از مجموعه داورانی که مشارکت کردند، و از همه شرکت‌کنندگانی که به این جشنواره رونق بخشیدند، تشکر می‌کنم.

اجازه بدهید من به عنوان کسی که با دیدن آثار شما احساسی به او دست داده است، این حس را به شما منتقل کنم. من در شش دوره جشنواره شرکت داشته‌ام و حرکت جشنواره را همیشه یک گام به جلو دیده‌ام و هر سال نسبت به دوره قبل قدم‌هایی به جلو برداشته شده است. آنچه امروز دیدم، حس و عواطف صادقانه بود. جشنواره توانسته است، از

